

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
MÜZİK BİLİMLERİ BÖLÜMÜ
MÜZİK BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

TRT NOTA REPERTUVARINDA YER ALAN OCAK TERİMİ İLE İLGİLİ
TÜRKÜLERİN İNCELENMESİ

LİSANS TEZİ

Ömer Faruk TÜRK

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Ahmet Selim DOĞAN

Temmuz – 2024

Erzurum

TEZ KABUL TUTANAĞI

Müzik Bilimleri Bölümü Başkanlığına;

Prof. Dr. Ahmet Selim DOĞAN danışmanlığında Ömer Faruk TÜRK tarafından hazırlanan “TRT Nota Repertuvarında Yer Alan ocak terimi ile İlgili Türkülerin İncelenmesi” başlıklı çalışma, 12/07/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Müzik Bilimleri Bölümü Müzikoloji Ana Sanat Dalında, Diploma Çalışması (lisans tezi) olarak kabul edilmiştir.

Danışman:	Prof. Dr. Ahmet Selim DOĞAN	
Jüri Üyesi:	Prof. Dr. Hasan Tahsin SÜMBÜLLÜ	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Emrah LEHİMLER	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Ferhat ÇELİKOĞLU	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Koray ÇELENK	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Mehmet Can PELİKOĞLU	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Şevki Özer AKÇAY	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Vefa TERZİOĞLU	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Yavuz ŞEN	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Yılmaz KAHYAOĞLU	
Jüri Üyesi:	Dr. Öğr. Üyesi Tuncay ARAS	
Jüri Üyesi:	Arş. Gör. Dr. Semih OKCU	

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Özgür Sadık KARATAŞ

Bölüm Başkanı

ÖZET

Bu çalışma 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümünde Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır. Bu tez çalışması, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) repertuvarındaki ocak teriminin işlendiği sözlü eserlerin incelenmesini amaçlamaktadır. Türküler, kültürel birikimin önemli bir parçası olup, toplumun tarihini, duygularını ve geleneklerini yansıtmaya potansiyeline sahiptir. Bu çalışma, TRT'nin zengin repertuvarını kullanarak ocak terimini içeren türkülerin analizini sunmayı hedeflemiştir. Tezin temel odak noktası, ocak terimiyle anlatılmak istenen duygu ve düşünceleri ön plana çıkarmaktır.

Anahtar kelimeler: Türkü, TRT, Repertuvar, Güfte, Ocak, Duygu, Düşünce, Ateş

ABSTRACT

This study was prepared as an Undergraduate Thesis at Atatürk University, Faculty of Fine Arts, Department of Music Sciences, in the 2023-2024 academic year. This thesis study aims to examine the oral works in the repertoire of the Turkish Radio and Television Corporation (TRT) in which the term Ocak is used. Folk songs are an important part of cultural accumulation and have the potential to reflect the history, emotions and traditions of the society. This study aims to present an analysis of folk songs containing the term "ocak" using TRT's rich repertoire. The main focus of the thesis is to highlight the emotions and thoughts intended to be conveyed with the term "ocak".

Keywords: Folk song, TRT, Repertoire, Lyrics, Ocak, Emotion, Thought, Fire

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL TUTANAĞI	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRAC	iv
BİRİNCİ BÖLÜM	1
Giriş	1
Problemin Durumu	2
Türk Halk Müziği	2
Kırık Havalar	2
Uzun Havalar	3
Türk Kültüründe Ateş Kültü	3
Türk Kültüründe Ocak Teriminin Yeri ve Önemi	5
Araştırmanın Amacı	5
Araştırmanın Önemi	6
Varsayımlar	6
Sınırlılıklar	6
Tanımlar	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
Yöntem	7
Araştırma Modeli	7
Evren ve Örneklem	7
Verilerin Toplanması	7
Verilerin Analizi	7
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	8
Bulgular ve Yorumlar	8
Analiz	8
Çargâh Makamı	11

Gülizar Makamı.....	14
Hicaz Makamı	19
Hüseyinî Makamı	32
Karcığar Makamı.....	52
Mahur Makamı.....	54
Muhayyer-Kurdi Makamı	59
Segâh Makamı.....	62
Sultaniyegah Makamı.....	70
Uşşak Makamı.....	72
Uzun Havalar.....	88
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	92
Sonuç.....	92
Öneriler.....	93
KAYNAKÇA	94

KAYNAKÇA

- Baş, A. (2003). Türk Kültüründe Ocak ve Aile. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Çelik, A. (2019). Türk Halk Müziğinde Ocak ve Ateş Kültü. İstanbul: Kültür Yayınları.
- Çobanoğlu, H. (2010). Türk Mitolojisinde Ocak ve Ateş. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Demir, A. (2021). Ateşin Kültürel ve Sembolik Anlamları. Ankara: Bilim Yayınları.
- Ergun, M. (2000). Türk Mitolojisinde Ateş. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Gökalp, Z. (2012). Türk Kültüründe Ateş ve Ocak. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Karakaya, F. (2009). Doğal Çevre ve Toplumsal Etkileşimler. Ankara: Doğa Yayınları
- Kaya, A. (2020). Türk Halk Müziğinde Ocak Teması ve Anlamları, Ankara: Türk Halk Müziği Araştırma Derneği Yayınları.
- Kaya, H. (2018). Türk Kültüründe Ocak ve Toplum Yapısı. İstanbul: Anadolu Yayıncılık.
- Öncel, A. (2022). Türk Halk Müziği ve Kültürel Yansımaları. İstanbul: Kültür Yayınları.
- Özdemir, M. (2019). Türk Kültüründe Ateş Kültü ve Ritüelleri. Ankara: Anadolu Yayıncılık.
- Özkan, İ. H. (2000). Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usulleri Kudüm Velveleleri, Ötüken Neşriyat A.Ş. Yayınevi
- Özkan, İ. H. (2006). Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usulleri Kudüm Velveleleri, [Resim], (s:118-597), İstanbul.
- Özkan, İ. H. (2010). Çargâh. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi içinde (Cilt 8, ss.228-229). Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/cargah>
- Özkan, İ. H. (2010). Gülizar. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi içinde (Cilt 14, ss.241-243). Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/gulizar>
- Öztürk, M. (2005). Türk Halk Müziği Tarihi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Öztürk, S. (2010). Türk Kültüründe Ocak ve Ateş Sembolizmi, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Soykan, Y. (2010). Türk Kültüründe Ateşin Önemi ve Ritüelleri. İstanbul: Kültür Yayınları.
- TRT Müzik Dairesi Başkanlığı. (2005) TÜRK HALK MÜZİĞİ REPERTUVARI (Kırık kavalar Oyun Havaları / Uzun Havalar). TRT Müzik Dairesi Yayınları.
- Türk, D. (2005). Şamanizm ve Ateş Ritüelleri. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yıldırım, M. (2015). Türk Halk Müziğinde Ateş Kültü ve Duygusal Yansımaları, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- Yılmaz, A. (2018). Türk Halk Müziği'nin Yöresel Farklılıkları Üzerine Bir İnceleme. (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Biz Canları Güle Vermişiz. (1984). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde <https://www.repertukul.com/BIZ-CANLARI-GULE-VERMISIZ-2469> adresinden alındı.
- Evlerinin Önü Handır. (1974). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde <https://www.repertukul.com/EVLERININ-ONU-HANDIR-601> adresinden alındı.
- Çattılar Ocak Taşını. (1938). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde <https://www.repertukul.com/CATTILAR-OCAK-TASINI-2874> adresinden alındı.
- Oy Zalutların Alçağı. (1964). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde <https://www.repertukul.com/OY-ZALUTLARIN-ALCAGI-3392> adresinden alındı.
- Bir Fırtına Tuttu Bizi. (1978). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde <https://www.repertukul.com/BIR-FIRTINA-TUTTU-BIZI-DERYAYA-KARDI-1919> adresinden alındı.
- Bizler Geldik Takla Makla. (1948). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde <https://www.repertukul.com/BIZLER-GELDIK-TAKLA-MAKLA-Ramazan-Manileri-4658> adresinden alındı.
- Eğil Dağlar Eğil Üstünden Aşam. (2013). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde <https://www.repertukul.com/EGIL-DAGLAR-EGIL-USTUNDEN-ASAM-Asker-Turkusu-4934> adresinden alındı.
- Mendilimin Dört Ucu. (1992). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde <https://www.repertukul.com/MENDILIMIN-DORT-UCU-3709> adresinden alındı.

Ocak Başı Mermeri. (1938). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/OCAK-BASI-MERMERI-4629> adresinden alındı.

Ocak Başında Kaldım. (1973). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/OCAK-BASINDA-KALDIM-419> adresinden alındı.

Şu Fırat'ın Suyu. (1967). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/SU-FIRATIN-SUYU-AKAR-SERINDIR-3898>adresinden alındı.

Yağmur Yağayı Yağmur. (1988). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/YAGMUR-YAGAYI-YAGMUR-4896> adresinden alındı.

Yaylanın Soğuk Suyu. (1971). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/YAYLANIN-SOGUK-SUYU-164> adresinden alındı.

Anam Yoğurdunu Ayran Eylesin. (1975). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/ANAM-YOGURDUNU-AYRAN-EYLESIN-354>adresinden alındı.

Çatdılar Ocak Taşını. (1977). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/CATTILAR-OCAK-DASINI-1477> adresinden alındı.

Çattılar Ocak Taşını. (1974). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/CATTILAR-OCAK-TASINI-1263> adresinden alındı.

Çiçekten Harman Olmaz. (-). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/CICEKTEN-HARMAN-OLMAZ-3637> adresinden alındı.

Dinleyin Kardaşlar Benim Sözümlü. (1996). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/DINLEYIN-KARDASLAR-BENIM-SOZUMU-4181> adresinden alındı.

Göktaş Beşikten Bakıyor. (1985). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/GOKTAS-BESIKTEN-BAKIYOR-3514> adresinden alındı.

Hana Vardım Han Kapısı Sürgülü. (2000). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/HANA-VARDIM-HAN-KAPISI-SURGULU-5108> adresinden alındı.

Kara Koyun Etl' olur. (1979). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/KARA-KOYUN-ET-LOLUR-5065> adresinden alındı.

Karanfil Ocak Ocak. (1978). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/KARANFIL-OCAK-OCAK-1481> adresinden alındı.

Ocakta Kahve Pişirir. (1973). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/OCAKTA-KAHVE-PISIRIR-223> adresinden alındı.

Söyleyim Bayburdun Vasfı Halini. (1973). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/SOYLEYIM-BAYBURT-UN-VASFI-HALINI-338> adresinden alındı.

Şemsiyemin Ucu Kare. (1974). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/SEMSIYEMIN-UCU-KARE-639> adresinden alındı.

Tanımadın Mı Beni Ben Ali'yim. (1996). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/TANIMADIN-MI-BENI-BEN-ALI-YIM-4884> adresinden alındı.

Örencik Tahtaları. (1948). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/ORENCIK-TAHTALARI-Selmem-4655> adresinden alındı.

Gülüm Var Ocak Ocak. (1990). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/GULUM-VAR-OCAK-OCAK-3509> adresinden alındı.

Şu Dereler Şu Düzler. (1952). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/SU-DERELELER-SU-DUZLER-Bombili-137> adresinden alındı.

Vişne Dalı. (1983). *Repertükül*. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/VISNE-DALI-EGILMIS-2382> adresinden alındı.

Aziziye. (1973). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/AZIZIYE-AZIZIYE-DUMAN-COKMUS-BOZ-YAZIYA-456> adresinden alındı.

Berber Dükkanına Vardım. (1941). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/BERBER-DUKKANINA-VARDIM-2703> adresinden alındı.

Berber Ver Aynayı Bakayım. (1990). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/BERBER-VER-AYNAYI-BAKAYIM-38> adresinden alındı.

Fakirin Geldi Divane. (1990). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/FAKIRIN-GELDI-DIVANE-3551> adresinden alındı.

İnip Gelir Göldağının Dumanı. (1949). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/INIP-GELIR-GOLDAGININ-DUMANI-4422> adresinden alındı.

Ocak'ta Süt Pişiyor. (1981). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/OCAKTA-SUT-PISIRIYOR-4670> adresinden alındı.

Kiraz Aldım Dikmeden. (1945). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/KIRAZ-ALDIM-DIKMEDEN-727> adresinden alındı.

Berber Dükkanı Al Olur. (2010). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/BERBER-DUKKANI-AL-OLUR-Sallama-5189> adresinden alındı.

Buna Devri Dünya Derler. (1990). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/BUNA-DEVR-I-DUNYA-DERLER-3560> adresinden alındı.

Çattılar Ocak Taşını. (1990). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/CATTILAR-OCAK-TASINI-4185> adresinden alındı.

Damın Ardı Tandıram. (1987). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/DAMIN-ARDI-TANDIRAM-2918> adresinden alındı.

Diyarbakir Ocaktır. (1978). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/DIYARBEKIR-OCAKTIR-1680> adresinden alındı.

Kurdular Ocak Taşını. (1979). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/KURDULAR-OCAK-TASINI-1950> adresinden alındı.

Kütahya Yolunda Bir Ocak İncir. (1969). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/KUTAHYA-YOLUNDA-BIR-OCAK-INCIR-Barana-Havasi-4732> adresinden alındı.

Ocak Başında Denden. (1981). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/OCAK-BASINDA-DENDEN-4671> adresinden alındı.

Ocak Başında Leğen. (1990). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/OCAK-BASINDA-LEGEN-3496> adresinden alındı.

Ormanda Alacalar Yedi Oni Geyikler. (1989). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/ORMANDA-ALACALAR-3608> adresinden alındı.

Şu Benim Divane Gönlüm. (1984). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/SU-BENIM-DIVANE-GONLUM-2597> adresinden alındı.

Şu Maşadın Kızları. (1949). Repertükül. 15 Nisan 2024 tarihinde

<https://www.repertukul.com/SU-MASAT-IN-KIZLARI-799> adresinden alındı.